

Idän muuttuvat suurvallat.

Jyrki Iivonen — Jukka Paastela
Weilin + Göös 1989

Lisensiaatti Jyrki Iivonen, Ulkopoliittisen instituutin erikoistutkija, ja tohtori Jukka Paastela, valtiopoliittisen lehtori Tampereen yliopistosta, ovat kirjoittaneet kirjan, jossa he esittelevät kahden sosialistisen suurvallan — Neuvostoliiton ja Kiinan — poliittisen kehityksen 1900-luvun alusta tähän päivään. Kirjoittajien mielestä teos on tarkoitettu sekä oppikirjaksi että perehdyttäjäksi niille, jotka haluavat ymmärtää tapahtumien taustaa ja niihin vaikuttaneita tekijöitä. On tuskin liioittelua sanoa, että se, mikä tapahtuu juuri nyt Neuvostoliitossa ja joka on jo alkanut Kiinassa, omaa tutkimuksellisesti sellaista merkitystä, että vastaavaa ei ole näköpiirissä. On siksi selvää, että Iivosen ja Paastelan työllä on merkitystä hallintotieteelliselle tutki-

mukselle, vaikka kirjoittajat ovat itse valtiotieteilijöitä.

»Idän muuttuvat suurvallat», jossa on 200 tekstisivua, jakaantuu kahteen osaan; Neuvostoliittoon ja Kiinaan. Jyrki Iivonen on kirjoittanut Neuvostoliittoa koskevan osan. Iivonen, jonka erikoisalana on juuri Neuvostoliitto, on ahkera tieteen tekijä, kolumnisti ja sähköisten tiedotusvälineiden kommentaattori. Hän on julkaissut vuonna 1986 kirjan »Uuden neuvostojohdon muotokuvat», jossa hän tuo esille ne johtajat, joiden tehtävänä on, jos pahimmat epäilyt eivät toteudu, johtaa Neuvostoliitto uudelle vuosituhannele. Iivonen tuntee siis aineistonsa, mutta paradoksaalisesti se voi olla myös heikkous.

Iivonen kirjoittaa sujuvasti ja informatiivisesti. Neuvostoliitosta kiinnostunut aloittelija ja opiskelija saattaa jopa hukkua faktojen vyöryyn. Tekijä on pakannut laajat kokonaisuudet — maantieteellinen ympäristö, historiallisen kehityksen pääpiirteet, valtiollinen järjestelmä, kommunistinen puolue,

poliittinen kulttuuri ja ulkopoliittika — muutamalle sivulle. Hän tietää tärkeät asiat eikä niissä erehdy. Neuvostoliittoa tuntevat voivat tarkistaa tietonsa mitä maassa on tapahtunut ja mikä siellä on tärkeää, mutta aloittelijalle ja opiskelijoille kokonaiskuvan saaminen ja sen mielessä pitäminen voi olla vaikeaa. Olisiko ehkä sittenkin ollut syytä harkita toisenlaista esittämistapaa?

Iivosen osuudesta on syytä nostaa esille perestroikan käsitteen tarkastelu, joka tosin olisi voinut olla pidempikin. Neuvostoliiton valtiollisen järjestelmän esittely, kommunistisen puolueen organisaation analysointi ja poliittisen kulttuurin kuvaus. Nämä ovat hallintotieteellisesti Iivosen osuuden parasta antia. Iivosen tapaa kuvata kohdettaan voidaan luonnehtia Tjutsevin (1860) sanoin: »Venäjää ei voi ymmärtää järjellä eikä mitata tavallisin mitoin. Venäjä on luonteeltaan erikoinen: siihen on vain uskottava.»

Jukka Paastelan Kiinan aineisto jakaantuu Neuvostoliiton tavoin

taloudellis-sosiaalisen perustan, historian pääpiirteiden, poliittisen kulttuurin, ulkopoliittikan ja keskeisten valtiollisten instituutioiden ja poliittisten toimijoiden esittelyyn. Monille Kiina on tuntematon, suljettu maa, josta luotettavan kuvan saamista pidetään vaikeana. Paastela on perillä aiheestaan, sen erityispiirteistä ja Kiinan poliittis-hallinnollisen kehityksen keskeisimmistä vaiheista ja myös hän osaa esittää asiansa vakuuttavasti ja informatiivisesti. Hänen lähde-luettelossaan on Edgar Snowin klassinen »*Punatähti Kiinan yllä*», mutta ei H.S. Hegnerin kirjaa »*Kiinan tie*».

Paastelan ja livosen osuudet vastaavat sisällöllisesti, laadulli-

sesti ja teknisesti toisiaan. Lukija saa niistä helposti vertailukelpoisen kuvan. Paastela olisi tosin voinut pureutua Kiinan hallintojärjestelmään tehtyä perusteellisemmin huolimatta siitä, että maiden instituutiot ovat periaatteessa samantyyppiset. Tietyllä muodollisella tasolla yhtäläisyys näyttää ilmeiseltä, mutta sisällöllisiä erojakin varmasti löytyy.

Kokoavasti on vielä mahdollista kiinnittää huomiota seuraaviin seikkoihin. Tekijät eivät ole laatineet yhteenvertausta teoreettisesti keskeisistä yhtäläisyyksistä ja eroista Neuvostoliiton ja Kiinan välillä. Tiettyjen lainalaisuuksien teoreettinen pohdinta olisi ollut tarpeen. Koska näin ei tapahdu, tulok-

sena on, että hiljaisesti hyväksytään eräät tapahtumat, jotka saatavat pohjimmiltaan olla hyvinkin kuvottavia. Kirjassa Maon vankileirejä pidetään kaikesta julmuudesta ja riistosta huolimatta vastaavia leirejä inhimillisempinä sillä perusteella, että vangeille voitiin palauttaa heidän ihmisarvonsa. Tutkijat olisivat voineet myös listata niitä asioita, joihin vertailevasta tutkimuksesta kiinnostuneet voisivat kohdistaa huomionsa.

Kokonaisuutena tarkastellen Livonen ja Paastela ovat kirjoittaneet asiapitoisen kirjan, johon on ollut selvää tarvetta. »*Idän muuttuvat suurvallat*» tyydyttää varmasti tuota tarvetta.

Risto Harisalo